

Ympäristövaliokunta

YmV@eduskunta.fi

Asia: HE 103/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Yleistä

Hallituksen esitys perustuu hallitusohjelmaan, jonka mukaan: *”jätelakia muutetaan siten, että kuntien vastuu rajataan vain kotitalousjätteisiin”*. Hallitusohjelman kirjaus on selkeä ja yksiselitteinen, eikä se jätä tulkintoille varaa. SKALin näkökulmasta tämän hallituksen esityksen keskeisin osa koskee jätelain 32. pykälää 'Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto'. SKAL pitää tärkeänä kuntien vastuun rajaamista, mutta nyt eduskunnan käsiteltävänä oleva esitys on riittämätön, ja jättää edelleen liian paljon varaa erilaisille tulkintoille.

SKAL on huolissaan jätteenkuljetusyritysten toimintaedellytysten osalta nykyisestä tilanteesta, jossa markkinaehtoista toimintaa on rajattu ja kuntien vastuuta lisätty aiemmissa jätelain muutoksissa. Voimassa olevan jätelain tulkinta on valitettavasti kirjavaa, johon olemme odottaneet hallitusohjelman jätelakia koskevien kirjausten mukaisesti selkeyttä. Kyse on edelleen myös yksityisten jätteenkuljetus- ja jätteenkäsittely-yritysten taloudellista toimintaedellytyksistä ja viime kädessä asiakkaiden uusjaosta, kun aiemmin markkinaehtoista toimintaa on siirretty kuntien vastuulle.

32 § Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

SKAL katsoo, että kunnan järjestämisvastuun rajaaminen pois sote-alan yritysten ja hyvinvointialueiden palveluyksiköissä syntyvän jätteen jätehuollosta riippumatta siitä, mikä on asumisen ja siihen liitettyjen erilaisten sote-palvelujen keskinäinen painoarvo yksikön palvelukokonaisuudessa, on oikeansuuntainen linjaus.

SKAL pitää hyvänä, että myös vankilat, armeijan kasarmit ja muu vastaava laitosasuminen rajattaisiin erillisellä maininnalla kuntavastuun ulkopuolelle.

Hallituksen esitys lähtee siitä, että kunnan vastuulle jäisivät kotitalouskiinteistöt ja vapaa-ajan kiinteistöt, mukaan lukien sellaiset kiinteistöt, joihin hyvinvointialue tai yritys tarjoaa sote-palvelua, mutta ei itse asumispalvelua (esimerkiksi sosiaalihuoltolain 21 a §:n mukainen tuettu asuminen). SKALin mielestä jätelakia on tarkennettava vapaa-ajan kiinteistöjen osalta. Jos kyseessä on ensisijaisesti vapaa-ajan kiinteistön vuokrauksesta ja sitä toteutetaan ammattimaisesti niin, että vapaa-ajan asunnon omistajuus on y-tunnuksen alla toimivalla oikeushenkilöllä, niin vapaa-ajan kiinteistön ei tulisi kuulua kuntavastuun piiriin. SKAL korostaa, että kaiken yritysmuotoisen kiinteistöissä tapahtuvan toiminnan eli y-tunnuksen alla tapahtuva yritystoiminta tulisi rajata selkeästi kuntavastuun ulkopuolelle. SKAL arvioi, että esimerkiksi ammattimaisen vapaa-ajan kiinteistön vuokrauksen kanssa rajoja tullaan hakemaan edelleen.

Jätelain 32 §:n 1 momentin 3 kohdan muutoksella tarkennetaan nyt ongelmana ollutta kunnan jätehuoltovelvollisuutta niin sanottujen kivijalkaliikkeiden, eli asuinrakennuksessa tai kunnan virastojen kanssa samalla kiinteistöllä toimivien ravintoloiden, myymälöiden tai toimistojen osalta. Pidämme tärkeänä, että yritykset voivat itse valita jätehuoltopalveluidensa tuottajan omien tarpeidensa mukaisesti. SKAL pitää hallituksen esitystä tältä osin oikeasuuntaisena. Kunta vastaisi jatkossa kivijalkaliikkeen jätehuollosta vain, jos liikehuoneiston haltija ja kiinteistönhaltija sopivat siitä, että liikehuoneistossa syntyvä jäte kerätään yhdessä asumisessa tai kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän jätteen kanssa. SKAL on painottanut tätä niin, että esillä olleissa ongelmatapauksissa kiinteistössä olevan yritystoiminnan osuus pinta-alaa tai jätemääriä verrattaessa on ollut suurempaa kuin asumisen osuus. Tällaisissa tapauksissa olisi SKALin mielestä mahdollistettava koko kiinteistön jätehuollon järjestäminen osana yritystoiminnan jätehuoltoa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että esimerkiksi muiden kuin yksityisten oppilaitosten asuntolat ja ylioppilaskylät olisivat tavanomaisia kotitalouksia, joiden jätehuolto on kunnan vastuulla. SKAL katsoo, että kaikkien ammattimaisen asuntoliiketoiminnan piiriin kuuluvien y-tunnuksellisten oikeushenkilöiden tulee olla oikeutettuja järjestämään jätehuoltonsa jätteiden lajitteluineen kestävästi toimivalla ja kustannustehokkaalla toimintatavalla.

Hallituksen esityksessä todetaan myös, että kotitalouden pienimuotoisesta itse tehtävästä remontoinnista syntyvä jäte jäisi kunnan vastuulle. SKALin mielestä tässä jätelain muuttamisen yhteydessä on selkiytettävä tarkemmin mitä on kotitalouden pienimuotoisesta itse tehtävästä remontoinnista syntyvä jäte. Esimerkiksi jos ”kotitalous” tekee keittiöremontin, josta kertyy peräkärryn verran jätettä, onko kyse pienimuotoisesta remontista ja onko jäte vietävä kunnan jätelaitoksen pisteelle vai voiko asiakas tilata jätteenkuljetusyrittäjän viemään sen esimerkiksi omaan ympäristöluvalliseen toimipisteeseensä? Mikä on siis ”pienimuotoinen” remontti ja siitä syntyvä jäte? Onko se jätettä, joka mahtuu jäteastiaan? Voiko kunnan jätelaitos aktiivisesti markkinoida esimerkiksi ”kotitalouksille” vaihtolavatoimintaa? SKALin mielestä kuntayhtiöiden ei tule harjoittaa mitään markkinaehtoista toimintaa, kuten esimerkiksi vaihtolavatoimintaa, vaan jättää ne markkinoilla toimivien yritysten vastuulle. SKALin mielestä kotitalouden remontoinnista syntyvä jäte pitäisi rajata selkeyden vuoksi kunnan vastuun ulkopuolelle, jos kunnan jätelaitoksen alueella on markkinaehtoista jätteen vastaanottotoimintaa. SKALin mielestä vastuullisten ympäristöyritysten, joilla on ympäristöluvan mukaista jätteiden/raaka-aineiden vastaanottotoimintaa, tulee saada jatkaa sitä mahdollisimman laajasti ilman edellä kuvattuja rajoituksia.

Helsingissä 23.10.2024

Lasse Kontiola
toiminnanjohtaja
SKAL Ympäristöyritykset ry

Anssi Kujala
toimitusjohtaja
Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry